

«Я був не гірший і не кращий, я був інакший»

Цими днями в Полтавському художньому музеї ім.М.Ярошенка відкрилася виставка «Я був не гірший і не кращий, я був інакший», присвячена 95-річчю від дня народження полтавського живописця Олександра Глушаченка (1928–2014).

Він народився у Писарівці – мальовничому селі, неподалік якого Тагамлик впадає у Ворсклу. Тут і заболочені озера, і сосновий ліс, і залізниця... Роки колективізації, на які припало дитинство Сашка, були особливо тяжкими, та краса рідного краю назавжди закарбувалася в пам'яті. Як і біди, які довелося пережити.

В одному з інтерв'ю Олександр Петрович згадував:

«У нашій сім'ї всі вміли творити. Дід міг і хату збудувати, і човна зробити. Батько був відмінним чоботарем і на гітарі грав. А мати вибирала

хату власноруч вишитими рушниками і тканими доріжками, підводила під мальованими півниками, робила квіти зі стружок. І я маю, скільки себе пам'ятаю. Якось дід подарував мені грошину з портретом Петра І. Я перемалював царя й поїхав з цією роботою вступати до Харківського училища вжитково-прикладного мистецтва. Там трохи покепували з сільського хлопця, та все ж прийняли. Моя викладачка Ніна Дудник відкрила мені творчість імпресіоністів Матісса, Ренуара, Мане... На жаль, матеріальна скрута не дала змоги продовжити навчання у Львівському інституті мистецтв. Тож після училища працював у Полтаві в першій художній майстерні, оформляв «червоні куточки», Дошки пошани, стінгазети, що не мало нічого спільного з творчістю».

Тоді в пошані – і в літературі, і в живописі – був так званий «соціалістичний реалізм», який насправді жодного стосунку до реалізму не мав, оскільки картини життя і праці мали нести позитивний заряд «будівництва світлого майбутнього». Тому навіть людей треба було зображувати на полотні не інакше, як палкими ентузіастами цього процесу – красивими, сильними, впевненими... А Глушаченку хотілося малювати правдиво! Саме так він і намалював у середині 50-х своїх

«Колгоспниць» – трьох босоногих жінок, які сапають буряки, а одна на мить розігнулася, аби почистити сапу... Їхні непропорційно великі руки і ноги мають лише підкреслити виснажливий труд на колгоспному полі. Як не дивно, але спершу «Колгоспниць» та ще кілька картин Глушаченка відібрали тоді й на обласну виставку. Але варто було побачити їх партійному начальству, як картини одразу вилучили, а самого Глушаченка викликали «для пояснень» в обком партії, де довго розпікали. Один із чиновників навіть натякнув, що раніше «за таке могли б і туди, де без права переписки»...

Після цього, згадував митець, довелося перейти на глечики та пейзажі, а «правду життя» малював здебільшого для себе, а не для широкого показу. Серед творів цього періоду – «Вечірня пісня» (1958), «Передова ланка» (1960), «На Полтавщині» (1963), «Похорон» (1967)...

Лише в часи так званої перебудови творчість художника почала виходити «з підпілля». «Але мені не треба було перебудовуватися, адже я все життя був таким, шукав виходу з мистецького глухого кута», – згадував Глушаченко. Тож його перша персональна виставка відбулася лише 1990 року, коли художник був уже на пенсії. Тоді й побачили світ полотна «Культ особи», «Незалежність», «Голодомор». Останню з них

директор Абазівського сільського музею і товариш художника Олександр Лукомінський кілька років тому передав Полтавському художньому музею ім.М.Ярошенка.

Дуже влучно написала про Олександра Глушаченка і його творчість полтавська поетеса Марія Бойко: «У радянському часовому просторі мало кому вдавалося залишитися вільною творчою особистістю. Тоталітарна система не дозволяла відхилення від загальних установок. Відступників чекали суворі випробування. Та й саме життя в ті роки терновим вінком тиснуло на всіх і кожного. Людям довелося пережити голодомор, а вже за кілька років їхні долі обпалали Друга світова війна. Вони не просто вижили, але зберегли дивовижну здатність любити, відроджувати зруйновану дійсність – творити. До цього, міцного, як криця, покоління належить і полтавський художник Олександр Глушаченко. Він сам вважає свій мистецький дар містикою, попри всі перепони його доля завжди повертала до творчості. І був це жорсткий, немилосердний шлях через невизнання, нерозуміння колег, періоди зневіри і спустошення. Олександр Глушаченко вистояв. Критики його полотна вже не раз змінили свої погляди, а цей чоловік стояв на своєму».

Віталій СКОБЕЛЬСЬКИЙ

